

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
KAHEKÜMNE KUUENDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

TALLINN

10. veebruar 2006

Osaesid **Märt Rask**, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Lea Laarmaa, Riigikohtunik
Malle Seppik, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Ago Kutsar, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Helve Särgava, Harju Maakohtu esimees
Donald Kiidjärv, Tartu Maakohtu esimees
Aivar Pilv, Advokatuuri esindaja, vandeadvokaat
Norman Aas, Riigi peaprokurör
Helen Kranich, õiguskantsleri esindaja
Mait Klaassen, Riigikogu liige
Reet Roos, Riigikogu liige
Gea Suumann, Riigikohtu esimehe abi

Juhatas **Märt Rask**, Riigikohtu esimees
Protokollis **Gea Suumann**, Riigikohtu esimehe abi

Algus 31. jaanuar 2006
Lõpp 10. veebruar 2006

Päevakord:

1. **Riigikohtu kodukorrale nõusoleku andmine (kohtute seaduse § 41 lg 1 p 7).**

Helen Kranich:

1. Üldiste märkustena hakkab eelnõu puhul silma:

- eelnõuga laiendatakse/kitsendatakse kohtute seadus jt seaduste regulatsioone ja seda isegi juhul, kui seadusest vastavat volitust ette nähtud ei ole (täpsemalt allpool), mis ei pruugi olla kooskõlas normihierarhia põhimõttega ning

- eelnõu sisaldab osaliselt juba seaduses sisalduvaid sätteid. Akti terviklikkuse ja süsteemsuse huvides võib selline lahendus olla põhjendatud, kuid sellisel juhul võiks kehtida ühene lähenemine.

Vaid üks näide: eelnõu punktis 15 on loetletud Riigikohtu üldkogu neli ülesannet, millest 2 dubleerivad kohtute seaduse § 30 lõikes 2 sätestatut ja 1 viitab muudele seadusest ja kodukorrast tulenevatele ülesannetele. Samas on loetelust välja jäetud teised kohtute seaduses sisalduvad üldkogu ülesanded.

2. Eelnõu punktis 29 sisaldub kord Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi moodustamiseks, s.h tähtajad kohtuniku kuuluvusele kolleegiumisse.

Vastavalt kohtute seaduse § 29 lõikele 3 on kodukorraga õigus kehtestada kolleegiumi liikmete volituste tähtaeg ja nende asendamise kord.

Esitatud kujul laiendatakse kodukorraga kohtute seaduse § 29 lõikes 2 sätestatut, lisades täiendava regulatsiooni koosseisu muutmise põhimõtetest ning teiste kolleegiumide seisukohtade arvestamisest (kohtute seadus ei sisalda võimalust kehtestada erisusi või täiendusi rakendusaktiga). Kuna põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi tegevus on väga suure kaaluga, peaks selle moodustamise kord ja koosseisu tähtajad olema kehtestatud seaduse tasandil.

3. Eelnõu punktis 18 sisaldub kaebuse läbivaatamiseks tähtaeg „mitte hiljem kui kolme kuu jooksul“ üldkogu istungi kokkukutsumiseks.

Esitatud tähtaega kohtute seaduse §-s 97 (distsiplinaarkolleegiumi otsus) ei sisaldu. Esitatud kujul täiendatakse ja kitsendatakse kohtute seaduses sätestatut. Seetõttu on küsitav, millise õigusliku tähendusega on kodukorraga kehtestatav tähtaeg ja, kas tähtaja nõude rikkumisega kaasneb õiguslik tagajärg.

4. Eelnõu punktis 19 sätestatu ei ole kooskõlas kohtute seaduse § 30 lõikes 3 sätestatuga.

Eelnõu järgi korraldab Riigikohtu esimehe suhtes algatatud distsiplinaarmenetluse ja tema ametist vabastamise küsimuse arutamise üldkogus kõige kauem kohtunikuna teenistuses olnud kolleegiumi esimees.

Kohtute seaduse § 30 lõike 3 kohaselt aga kutsub Riigikohtu esimehe distsiplinaarasja algatamiseks üldkogu kokku ja seda juhatab kõige kauem kohtunikuteenistuses olnud kohtunik või teenistusaegade võrdsuse korral vanimkohtunik.

Esitatud kahest näitest ilmneb, et eelnõuga kitsendatakse seaduses sätestatud, mis ei ole õiguspärane. Lisaks ei ole üheselt selge, miks on kahes õigusaktis vajalik kasutada erinevaid sõnastusi (korraldab, kutsub, juhatab) ja mida need praktikas tähendavad (kas teadlikult kahe erineva kohtuniku tegevus).

5. Punktides 22-27 sisaldub kord Riigikohtu üldkogu otsuse tegemisel. Esitatud kujul on tegu kohtumenetluse normidega, mida vastavalt kohtute seaduse § 33 lg 1 punktile 2 kodukorraga kehtestada ei ole lubatud.

Lisaks sätestab kohtute seaduse § 30 lõige 4 selgelt, et üldkogu otsused võetakse vastu kohalolevate riigikohtunike häälteenamusega ning ei ole õiguspärane kodukorraga seda nõuet piirata (eelnõu punkt 25: „[...] Muudatusettepanek pannakse üldkogu nõupidamisel hääletusele, kui seda nõuab vähemalt üks kohtunik.”).

6. Punkti 36 kohaselt on asja Riigikohtu menetluse võtmise üle otsustamisest õigus osa võtta lisaks kolmeliikmelisele kohtukoosseisule ka Riigikohtu esimehel või tema poolt määratud teise kolleegiumi kohtunikul.

Selline võimalus on ette nähtud kohtute seaduse § 26 lõikes 2.

Samas aga sätestab kriminaalmenetluse seadustiku § 349 lõige 1, et Riigikohus otsustab kassatsiooni menetluse võtmise riigikohtunike kolmeliikmelises koosseisus. Erisuse võimalust ette nähtud ei ole.

On kaheldav, kas on õiguspärane kodukorraga muuta seaduses sätestatud.

7. Eelnõu punktis 16 kasutatakse mõistet „avaldamisele mittekuuluvad dokumendid”, mille sisu ei ole üheselt ja selgelt määratletud. Erinevad seadused sisaldavad erineva konfidentsiaalsusastmega andmeid, kehtestades ühtlasi ka täpsed tingimused ja korrad andmetele juurdepääsule. Enamasti ongi kohustus korraldada vastavate andmete töötlemine asutuse juhil.

Seetõttu ei ole selge, kas antud kujul on tegu erilist õiguslikku tähendust omava pädevusega Riigikohtu esimehele või üldise deklareeriva sättega. Eelnõu punktis 45.4 kasutatakse mõistet „avalikustatav teave”.

Õiguskantsleri esindaja märkustest tulenevalt muudeti kodukorra p 19 ja sõnastati see järgnevalt: „Riigikohtu esimehe suhtes algatatud distsiplinaarmenetluse ja tema ametist vabastamise küsimuse arutamise üldkogus korraldab kõige kauem kohtunikuteenistuses olnud kohtunik või teenistusaegade võrdsuse korral vanim kohtunik.“

Teistel liikmetel märkusi pole. Riigikohtu kodukorrale andis nõusoleku 10 liiget ja kuna õiguskantsleri esindaja ei sidunud märkuste arvestamist nõusoleku andmisega, siis sai Riigikohtu kodukord nõukoja liikmete nõusoleku.

Märt Rask

Gea Suumann